

26. Тюрменко І. Життя та творчість І. Огієнка в сучасній історіографії та джерелах / І. Тюрменко // Наукові записки : збірник праць молодих вчених Інституту української археографії та джерелознавства ім. М.С. Грушевського НАН України. – К., 1999. – Т. 4. – С. 373-386.
27. Тюрменко І. Діяльність митрополита Іларіона під час еміграції в Канаді (1947-1972) / І. Тюрменко // Вісник Київського університету імені Тараса Шевченка. Історія. – К., 1999. – Вип. 45. – С. 39-42.
28. Тюрменко І. Іван Огієнко і національно-культурне життя української еміграції / І. Тюрменко // Бористен. – 1999. – №7. – С. 13-15.
29. Тюрменко І. Іван Огієнко – перекладач Біблії українською мовою / І. Тюрменко // Історія України. – 1999. – № 43. – С. 6-7.
30. Тюрменко І. Українка в канадських архівах / І. Тюрменко // Діаспора як чинник утвердження держави Україна у міжнародній спільноті. Перша міжнародна наукова конференція. Збірник доповідей 8-10 березня 2006 р. – Львів : Сполом, 2006. – С. 447-455.
31. Тюрменко І. Іван Огієнко та Олександр Оглоблин: грані наукової співпраці (за документами архіву Української православної церкви в Канаді) / І. Тюрменко // Творча спадщина Івана Огієнка в контексті сучасного розвитку гуманітарних наук : зб. доповідей. – К. : НАУ, 2007. – С. 75-77.
32. Тюрменко І. Роль Української Православної Церкви в Канаді у збереженні національних та культурних цінностей (друга половина 40-х – початок 70-х років ХХ ст.) / І. Тюрменко // Діаспора як чинник утвердження держави Україна у міжнародній спільноті. Перша міжнародна наукова конференція. Тези доповідей 18-20 червня 2008 р. – Львів : Вид-во Національного університету “Львівська політехніка”, 2008. – С. 197-198.
33. Хомчук О. Церква поза церковною огорожею. Розколи і руйнація Української Православної Церкви в пошуках «константинопільського визнання» / О. Хомчук. – Чикаго, Іллінойс, 2002. – 621 с.

The article deals with the role of the Bishop Illarion (Ivan Ohienko) in the development of Greek-Catholic church in Canada.

Key words: church history, educational publishing, church establishments.

Отримано 31.08.2012 р.

УДК 82.0(477.43)(092)

В. С. Прокопчук

Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка

ОДИН З ДОСЛІДНИКІВ НАУКОВОЇ СПАДЩИНИ ІВАНА ОГІЄНКА

У статті представлено життєвий шлях і науково-літературознавчу діяльність подільця, одного з дослідників творчого спадку професора І. І. Огієнка доктора філологічних наук Віталія Мацька.

Ключові слова: І. І. Огієнко, Кам'янець-Подільський, дослідження, діаспора, література.

В українському літературознавстві початку 90-х років минулого століття з'явилося нове ім'я – Віталій Мацько. А в ділянці публіцистики і краєзнавства Віталій Петрович працює ще з початку 70-х, з того часу, як перші публікації про відомих і замовчуваних земляків він оприлюднив на сторінках районних та об-

ласних газет “Колгоспна правда” (Летичів), “Прибузька зоря” (Хмельницький), “Радянське Поділля”, “Корчагінець”. А далі почав освоювати і всеукраїнські ЗМІ. Знають В. Мацька і в ближньому, і в далекому зарубіжжі. Так, коли служив в армії, то свої художні твори, нариси, репортажі друкував на сторінках газети “Слава Родины” (Москва), а початку нового тисячоліття його статті про Я. Гальчевського, Г. Нудьгу видрукувала газета “Свобода” (США) [1].

Складовими краєзнавчої тематики В. П. Мацькає не лише красне письменство, а й персоналії. Працюючи в Кам’янці-Подільському, не раз зустрічався із вчителькою музики культосвітнього училища, родичкою колишнього проrektора Кам’янець-Подільського державного українського університету Оленою Верпето, що дало поштовх до написання статті про неї та доктора філології Леоніда Білецького [2]. Досліджував витоки просвітницького руху на Поділлі [3]. 1991 року в офісі декана історичного факультету Л. В. Баженова зустрівся з онуком Юхима Сіцінського Ярославом Січинським [4], кам’ячанкою Вікторією Сувчинською, батько якої жив в Австралії й листувався з нею [5]. Зав’язав листування з двоюрідними сестрами В. Сувчинської – кам’ячанками Галиною Велевою (Болгарія) та Оксаною Вікул (США), про них, їх славний рідоприлюднив низку документальних розвідок [6]. Довідавшись, що в Москві мешкає найстаріший письменник Саша Красний (1882-1995), який знав О. Купріна, Віталій Мацько на власний кошт здійснив поїздку до Москви. Як результат, у “Вітчизні” з’явилася його цікава стаття [7]. У Москві розшукав сина письменника В’ячеслава Єзерського – уродженця Ізяслава – і той передав подільському літературознавцю книги батька. 1990 року призабутому поету і прозаїку В. Єзерському Віталій Петрович “Корчагінці” присвятив розвідку “Репресована творчість” [8], у книзі “Літературне Поділля” (1991) опублікував його дитячі вірші, 2007 року переклав з російської роман В. Єзерського “Шевченко” [9]. Професор А. Г. Погрібний, ознайомившись з романом, написав В. П. Мацьку: «Дорогий Віталію! Дякую! Роман В. Єзерського з інтересом прочитав. Ніскільки не гірше, ніж в Оксани Іваненко чи Гната Хоткевича. Ви зробили винятково корисну і благородну справу, повернувши цей роман. Щастя! Ваш А.Погрібний» [10].

Народився Віталій Петрович Мацько 24 квітня 1952 року в селі Шрубків Летичівського району Хмельницької області. Зростав без батька. Із 4 дітей – найменший. Нелегко було матері ставити дітей на ноги. Працювала біля землі, вела домашнє господарство, тримала корову-годувальницю. Старші скоро випурхнули з гнізда, а підставляв матусі своє дитяче плече Віталій: працював на зернотоку, пас худобу, заробляючи гроші на шкільну обновку [11]. Професор М. С. Тимошик, торкаючись життєпису В. Мацька, звернув увагу, що “...найпершим його учителем була мати – проста сільська трудівниця, солдатська вдова Марія Аристархівна (дівоче прізвище Гасич). Вона пережила три голодомори за радянської доби, жажливе лихоліття Другої світової... Її спогади опубліковані в книзі “33-й: голод” (К., 1991), а також у книзі “Голод на Поділлі” (Кам’янець-Подільський, 1993) [12]. Був активним школярем, декламував вірші, виконував пісні, брав участь у драматичному гуртку, пробував сили в поезії.

1967 року пішов у 9 клас Меджибізької середньої школи. Талант хлопця помітила вчителька української мови і літератури Віра Павлівна Масенко, навчила Віталія римувати, дотримуватись ритмомелодики, творити художні образи. 31 травня 1969 року летичівська районна газета надрукувала його перший вірш «Іде весна». З того часу й почався шлях у літературу. А 2000 року став членом Національної спілки письменників України.

Навчався сумлінно, особливо любив історію. Тому 1969 року привіз документи до Вінницького педінституту. Але секретар приймальної комісії, гля-

нувши на блаженку вдяганку сільського хлопця, підвела до вікна й сказала: «Бачиш, скільки автомашин стоїть? То приїхали абітурієнти. І навіть не всі вони поступлять...». Забрав документи, а щоб рік не пропав марно, подав їх до Хмельницького технікуму радянської торгівлі (нині – економічний технікум), який закінчив 1973 року. У 1970-1972 рр. проходив службу у військкоматі прогиповітряної оборони механіком реактивних літаків з електрообладнання.

1973 року почав працювати в редакції летицької районки «Колгоспна правда». Перший літературно-критичний матеріал про творчість Михайла Стельмаха під назвою «Завжди з народом» 1982 року надрукував у хмельницькій районній газеті «Прибузька зоря». Далі фахово аналізує книжки М. Федунця, А. Мацевича, В. Горбатоюка, П. Гірника, В. Свідзинського. Написав десятки літературознавчих розвідок про В. Захаржевського, І. Дубинського, В. Беляєва, В. Шопінського, М. Пилинську, З. Кицока, К. Гордієнка, М. Сенгалевич, В. Минка, Л. Левицького, М. Трубляїні, Є. Кирилюка, С. Сумного, В. Примакова, І. Штененко, О. Кисельова та інших. За кожним твором – наполеглива пошукова праця, зустрічі з письменниками-ветеранами, їхніми родичами, збір і аналіз документів.

Працюючи кореспондентом хмельницької районної газети «Прибузька зоря», Віталій вирішив здобути омріяну вищу освіту. 1981 року зробив спробу поступити на факультет журналістики Київського державного університету імені Тараса Шевченка, але не вистачило 0,5 бала. Наступного, 1982 року, добре підготувавшись до іспитів, знову подав документи й успішно витримав конкурс. Навчався сумлінно, був старостою групи. Він і досі з трепетом у серці згадує змістовні лекції й семінарські заняття київських професорів Павла Федченка, Анатолія Погрібного, Олега Бабишкіна, Дмитра Прилюка, Алли Коваль, Володимира Качкана, Олександра Пономаріва, декана факультету Анатолія Москаленка, Івана Гошуляка, нашого земляка Миколи Подоляна (читав курс «Журналістська майстерність») та інших. 1988 року під науковим керівництвом Раїси Дмитрівни Слободянюк підготував та успішно захистив дипломну роботу «Робількорівський рух на Поділлі. 1899-1941 рр.». Підтриманий Раїсою Дмитрівною пробував вступити до аспірантури, отримав згоду декана А. З. Москаленка, однак до аспірантури прийняли... киянку. Тому В. П. Мацькові знову довелося долати шлях у науковий світ самотужки. А прослався він зі стін Кам'янець-Подільського державного педагогічного інституту.

До міста над Смотричем привела журналістика. 1991 року почав виходити друкований орган міської ради «Кам'янець-Подільський вісник», і він працював кореспондентом, заступником редактора, в. о. редактора цієї газети. Вона стала справжнім рупором демократії. Аналіз тогочасних публікацій, у т.ч. В. Мацька, свідчить, що матеріали друкувалися цікаві, злободенні, журналісти активно висвітлювали життя міста й області. Велику увагу журналістському колективу приділяли депутати, особливо міський голова, викладач, доцент педінституту Михайло Аносов. Саме за підтримки М. Д. Аносова в Кам'янці-Подільському надруковано одну з перших книг Віталія Петровича «Голод на Поділлі» (1993) [13]. У місті над Смотричем написав й інші свої книги, зокрема «Вбите коріння» (1992), «Злотонить» (1994) [14]. А ще завдяки наполегливості й старанню В. Мацька побачив світ альманах «Буяння» (1992) з його фаховою передмовою та документальною повістю «Напиши мені у вічність» про Героя Радянського Союзу, воїна-афганця Олега Онищука з Ізяслава [15].

Високу оцінку книзі «Злотонить» ще 1994 року дав відомий поет, академік Академії педагогічних наук України, побратим Олесь Гончар Дмитро Білоус, відмітивши, що «учень київських професорів Є. Кирилюка, А. Погрібного,

Д. Прилюка іде на суд до читача з новою книжкою літературно-критичних нарисів. “Злотонить” розповідає про складну, а почасти нелегку долю письменників Костя Гордієнка, Олекси Засенка, Кузьми Гриба, Юрія Мокрієва... Літературознавчі нариси про цих та інших письменників – то не просто вихоплений епізод з біографічної канви, а, насамперед, чітка характеристика епохи, в якій жили і трудилися митці красною письменства” [16].

Від 11 листопада 1991 до 7 червня 1994 р. Віталій Петрович Мацько працював у Кам’янець-Подільському державному педінституті на посаді асистента кафедри української літератури (завідувач Г. Й. Насмінчук), згодом кафедри української мови (завідувач П. С. Ткачук). Брав активну участь у науково-практичних конференціях, симпозиумах, опублікував низку досліджень літературознавчого й красназнавчого характеру [17]. Ними зацікавився доктор педагогічних наук, академік Олександр Мазуркевич. У листі від 7 липня 1992 року він писав: “Дуже цікавлять мене і Ваші враження від моїх спогадів, оцінка їх як читача і як редактора (на цьому реченні застав мене Ваш телефонний дзвінок із “Кам’янець-Подільського вісника”, за що особливо Вам вдячний, дорогий Друже). Благаю Вас, вишліть невідкладно, хоч би й сьогодні, пару чисел обласної і міської газет – для мене вони, та ще з Ваших рук, як вісники з рідної землі. Високо оцінюю друкований відзив доктора, професора, добродія Полікарпа Свідера “Про духовність краю” [18], опублікований 22 липня. Він справжній добродій, добро ж бо діє святе, гідно оцінюючи титанічну Вашу працю людям на добро... Я теж при нагоді скажу й своє шире слово про книгу “Літературне Поділля”, створену Вами під Шевченковим девізом: “Роботячим умам, роботящим рукам перелогои орать, думать, сіять, не ждять, і посіяне жать...”. Щасливий, що можу з Вами творчо й духовно співробітничати” [19]. У листі від 3 березня 1993 р. О. Р. Мазуркевич зазначає: «Глибоко шаную, крєвно відчуваю, воістинно ціную й бережу нашу дружбу» [20].

Висока оцінка творчості, моральна підтримка відомого вченого була певним сигналом для Віталія Мацька. Заручившись підтримкою ректора Кам’янець-Подільського державного педінституту Анатолія Копилова, він подав документи до аспірантури при Кам’янець-Подільському сільгоспінституті, успішно склав іспити з німецької мови, філософії, а згодом на кафедрі історії української літератури Київського національного університету імені Т. Г. Шевченка виконав і 5 травня 1998 року привселюдно захистив кандидатську дисертацію «Іван Огієнко – дослідник давньої української літератури» (науковий керівник доктор філологічних наук, професор Л. М. Задорожна). Віталій Петрович з приємністю згадує й підтримку тодішнього декана філологічного факультету Кам’янець-Подільського державного педінституту Євгенії Сохаської, яка написала схвальний відгук на його автореферат. З приводу цієї важливої події Віталія Петровича привітав еміграційний письменник Дмитро Нитченко: “Щиро дякую за милого листа і за брошуру про професора Івана Огієнка. Сподіваюся, що Ви захистили дисертацію і тепер Вас можна величати паном доктором. То ж вітаю з успіхом!” [21]. Принагідно відмітимо, що стежкою батька пішла й дочка Тетяна Віталіївна, випускниця Кам’янець-Подільського педагогічного університету 1998 року. Аспірантуру закінчила при Київському національному університеті імені Тараса Шевченка, стала кандидатом філологічних наук, працює доцентом Хмельницького національного університету, викладає німецьку мову.

Одну з перших розвідок про Івана Огієнка В. П. Мацько подав ще 1991 року в книзі “Літературне Поділля” [22], подолавши цензурні заборони не те, що писати про видатного вченого, а й навіть згадувати його ім’я.

Внесок подільського науковця в огієнкознавство є відчутним. Адже поряд з відомими вченими В. Яременком, А. Погрібним, Є. Сохаською, М. Тимошиком, В. Ляхощким, В. Качканом, О. Мишаничем та іншими він повертав Україні чесне ім'я доктора філології Івана Огієнка, фахово аналізуючи його наукову спадщину [23]. Аби розвідки набули достатньої наукової глибини й обґрунтованості, працював в архівах Києва, Львова, Кам'янця-Подільського, вів листування з письменниками діаспори. А коли громадськість Кам'янця-Подільського на чолі з Є. І. Сохаською повела боротьбу за увічнення пам'яті першого ректора – присвоєння його ім'я педагогічному інституту, коли довкола постаті Івана Огієнка розгорнулося протистояння сил, з'явилися різні тлумачення, інсинуації, Віталій Петрович написав про це патріарху українського літературознавства Григорію Костюку, що мешкав у США. І той виклав у листі власне бачення проблеми, захистивши чесне ім'я вченого-філолога, адже був його учнем, неодноразово слухав лекції, брав участь у просвітнянських заходах у час національно-визвольних змагань [24].

Коли В. П. Мацько на початку 90-х років ХХ ст. в Інституті літератури НАН України затверджував тему кандидатської дисертації, йому запропонували вибір: дослідити й науково обґрунтувати творчість І. Стешенка, Л. Білецького чи І. Огієнка. Віталій Петрович зупинився на останньому імені, бо помітив, що в українському літературознавстві на той час ще не було ґрунтовного дослідження про Огієнка-медієвіста. І сьогодні ця робота не втратила актуальності, залишається однією з перших праць, в якій ґрунтовно розкрито тему. Наукова новизна дисертаційної роботи "Іван Огієнко – дослідник давньої української літератури" полягає в тому, що в ній вперше репрезентовано праці вченого – учня видатного академіка В. Перетца, із семінару якого він вийшов, присвячені давній українській літературі. Уперше доведено, що на основі аналізу пам'яток давнього вітчизняного письменства І. Огієнком – літературознавцем уведено в науковий обіг значний літературознавчий масив, який збагатив історію літератури. У дисертації представлено розроблену і застосовану науковцем – Огієнком методологію вивчення пам'яток давньої української літератури, з'ясовано роль та значення його внеску. В. П. Мацько вперше представив використану І. Огієнком наукову літературознавчу термінологію, окремо надрукуювавши брошуру з цієї тематики, рецензентами якої виступили огієнкознавці М. С. Тимошик, Л. М. Задорожна [25]. У результаті дисертаційного дослідження В. П. Мацька було введено в науковий обіг маловивчені сторінки творчої спадщини І. Огієнка, присвячені давній українській літературі. Це дало можливість виразніше і повніше уявити осяжність і глибину його дискурсу в історію вітчизняної літератури.

Віталій Мацько розкрив характер і методологію праці І. Огієнка над перекладом Святого Письма, зацентрував особливу увагу на його книзі "Історія українського друкарства", змодельовав концепцію художнього зображення І. Огієнком відомих історичних постатей, представив полемічну літературу в критичній оцінці вченого, провів глибокий аналіз Огієнкової монографії "Слово про Ігорів похід". В. Мацько підкреслив історизм наукового аналізу І. Огієнка: "Учений ґрунтовно вивчає характер епохи, адже "Слово", як і кожний літературний твір взагалі, за словами самого І. Огієнка, "можна глибше зрозуміти тільки в оточенні свого часу" [26].

Мацько-дослідник стоїть на думці, що І. Огієнко в монографії про "Слово" відносить літературну пам'ятку саме до ХІІ століття. На чому ґрунтується теза? Передусім, доводить дослідник, І. Огієнко здійснив історичний та лінгвістичний аналіз твору, застосував порівняльний метод, розглядаючи дату

пам'ятки та місце її виникнення. Вивчив і зіставив літературні та історичні джерела з таких питань: а) релігія українських племен (дохристиянський період); б) пам'ятки християнських часів, де є згадки про старі релігійні обряди, звичаї, назви давніших богів (київські літописи, проповіді); в) сучасні народні звичаї, обряди; г) релігійні погляди української спільноти в цілому й північноукраїнського розселення зокрема. І. Огієнко докладно аналізує “Слово” на тлі доби, характерні для неї поняття, терміни, як “княжі уділи”, “український князь”, “дружина”, “селянство”, “військові походи (полки)”, “удільна система” тощо, і на основі цього доводить, що тільки представник тієї епохи, переймаючись важливою проблемою доби й засвоївши тодішню літературну традицію (ратної повісті, поеми), міг взятися за твір саме такого плану й характеру, бо, повторююсь, його “можна глибше зрозуміти тільки в оточенні свого часу”.

В. П. Мацько підкреслює, що І. Огієнко майстерно застосовує мовознавчий аналіз і в інших розділах монографії, особливо, де йдеться про мову і правопис “Слова”, звертає увагу на українізми, відзначає іншомовні впливи. Деякі положення монографії викликають дискусію. Тому прискіпливий дослідник творчості І. Огієнка, звертає увагу, скажімо, на те, що, подавши словник до поеми, автор не завжди зміг точно пояснити деякі терміни з чужих мов (грецької, угорської, чеської, тюркської). У В. Мацька викликало заперечення й пояснення І. Огієнком дієслова «рискати» – у значенні ганяти, бігати. Це слово дійшло й до наших днів, на Поділлі часто вживається в розмовній мові й означає шукати.

В. П. Мацько підкреслив, що Огієнко – філолог аргументовано довів, що “Слово о полку Ігоревім” належить до української культури, а сама поема “золотить усю добу”.

І хоч постать І. Огієнка в науковій діяльності В. П. Мацька посідає важливе місце, все ж він не замикається на одній темі. Він розробляє мовознавчі курси для вищої школи, не забуває й про історію та теорію вітчизняної журналістики, видає посібник “Вивчення української діаспорної літератури в школі”.

З 1994 року, перебравшись до Хмельницького, він поринув у наукове і громадське життя. Десять років (1994-2004) очолював обласне товариство «Просвіта». Організував декілька наукових конференцій, зредагував наукові збірники «Проблеми духовного і національного відродження на Поділлі» (1995), «Творча спадщина Григорія Костюка в контексті сучасної наукової думки» (2002), “Олександр Кисельов і літературний процес в Україні (20-30-ті роки ХХ століття)» (2003), провів урочисту академію з нагоди 100-річчя «Просвіти» на Поділлі й присвятив цій події науковий збірник [27].

Після захисту дисертації працював доцентом кафедри філософії Хмельницького національного університету. Згодом ректор цього ВНЗ професор М. Є. Скиба підписав клопотання про зарахування В. П. Мацька до докторантури. Протягом 2006-2009 рр. він був докторантом кафедри новітньої української літератури Київського національного університету імені Тараса Шевченка. На цей час уже мав декілька статей про діаспорну прозу, опублікованих у фахових виданнях [28]. Тому й не дивно, що вчена рада Інституту філології Київського національного університету імені Тараса Шевченка затвердила тему дисертації «Концепція людини і світу в українській діаспорній прозі ХХ століття». У докторантурі завершив дисертаційне дослідження, 2009 року опублікував монографію «Українська еміграційна проза ХХ століття», надруковану згідно ухвали вченої ради Кам’янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка. А 23 вересня 2010 року успішно захистив докторську дисертацію. Схвальний відгук на автореферат дисертації В. Мацька

надіслав також проректор з наукової роботи Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка професор О. В. Кеба.

Працюючи над докторською дисертацією, В. П. Мацько вів жваве листування з письменниками української діаспори. Листи академіка Григорія Костюка оприлюднює у журналі «Слово і час» [29]. Відомий вчений стежив за творчою працею молодшого колеги, добрим словом підтримував благородні дії дослідника, котрий повернув в українську літературу чимало забутих імен, опублікував книги про Івана Огієнка, Володимира Герасименка, Кузьму Гриба, Дмитра Білоуса [30]. Наш земляк письменник Олександр Смотрич (Флоринський) у листі з Канади від 21 листопада 2008 р. відмітив: «Як і завжди, радий був отримати від Вас зігрітий теплом Вашого серця лист. Дякую за ті роздруківки Ваших цікавих мені вражень з приводу моїх оповідань. Найкраще, щоб вони лишилися такими, як вони є, і саме в цьому їхня цінність... Той будинок (у Кам'янці-Подільському. – В. П.), в якому я народився, ще стояв за моєї пам'яті. Цей будинок свого часу належав В. Приходькові, приятелеві моїх батьків і мого дядька (Шевченківська вул., дім ч. 4)». Важливу інформацію з історії нашого краю містять листи О. Ізарського, О. Мак, І. Качуровського, М. Неврлого, О. Гай-Головка до В. Мацька [31]. Ці листи та інші документи з діаспори В. Мацько передав на зберігання до Держархіву Хмельницької області, обласних літературного та краєзнавчого музеїв, Інституту рукописів національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського. Зокрема матеріали про свою роботу з ліквідації наслідків аварії на Чорнобильській АЕС В. П. Мацько передав обласному краєзнавчому музею. Цій темі присвятив повість «Вбіте коріння» (1992), збірку поезій «Зелений Мис» (1996).

Мацько В. П. знаний як автор понад 300 наукових праць, у тому числі трьох монографій «Томін віків (українська література давньої доби в наукових дослідженнях Івана Огієнка)» (2000), «Михайло Драгоманов і медієвістика» (2000), «Українська еміграційна проза ХХ століття» (2009) [32]. 2011 року спільно з доктором мистецтвознавства І. В. Зборовцем опублікував науково-краєзнавчу розвідку «Василь Зборовець: життя і наукова діяльність» [33], якою доніс до нинішнього покоління постать студента Кам'янець-Подільського державного українського університету, Кам'янець-Подільського ІНО, а згодом аспіранта кафедри економіки та історії Поділля й викладача Кам'янець-Подільського ІНО, знищеного сталінським репресивним режимом. Для студентів вищих навчальних закладів 2009 року видрукував у Львові навчальний посібник «Українська мова» з грифом МОН України [34], опублікував низку методичних посібників для вчителів української мови і літератури «Літературне Поділля» (1991), «Білий цвіт на калині» (2001), «Шевченко у серці моїм» (1996), «Друковане слово Поділля» (1998) тощо [35].

Плідну науково-педагогічну працю В. Мацька на ниві української філології й краєзнавства помітили і добре слово мовили відомі українські науковці Г. Костюк, М. Неврлий, І. Качуровський, М. Ткачук, П. Свідер, Л. Баженов, М. Стрельбицький, А. Погрібний, М. Тимошик, О. Мазуркевич, В. Панченко, О. Пономарів, Н. Поплавська, О. Галус, І. Руснак, Г. Мазоха, О. Астаф'єв. Зокрема професор Олена Бондарєва зауважила: «Те, що прозові тексти еміграційних письменників вийшли із небуття і увійшли в дослідницький контекст, у цьому заслуга Віталія Петровича Мацька. Самим масивом, який багато в чому є відкриттям, персональним відкриттям Віталія Петровича, ця робота цікава ще більше. У цьому – справді актуальність і наукова новизна» [36].

Пам'ятаючи віршову настанову Олександра Олеся: «Хто зберіг любов до краю / І не зрієкся роду, / Той ім'ям не вмере ніколи / В спогадах народу», В.П.Мацько поряд з академічним літературознавством активно трудиться і на

нів краснзавчій. Він розшукав рукописи призабутої письменниці Марії Галич (1901-1972), написав про неї [37]. Наукову публікацію помітила рідна сестра прозаїка Анастасія Нудьга і 12 січня 1996 року озвалася зі Львова: «До сліз вдячна вам за добру пам'ять про мою сестру Марію, за благородні патріотичні наміри зберегти кожному групину нашої національної культури».

І це є найвищою нагородою для науковця. Хоча він має чимало нагород й з боку держави. Не раз відзначався Почесними грамотами обласної держадміністрації та обласної ради, з рук Президента України 22 листопада 2007 року отримав орден «За заслуги III ступеня», носить звання лауреата обласних літературних премій імені Микити Годованця, Григорія Костюка, Тараса Шевченка. 20 вересня 2007 року став дипломантом Гран-прі Хмельницького міського конкурсу на кращий поетичний твір про місто Хмельницький. Деякі вірші Віталія Мацька самодіяльні композитори поклали на музику.

Науковець і письменник В. П. Мацько пам'ятає, що творчість, як соціальний феномен, — це діяльність, спроектована на творення духовних та матеріальних цінностей. Він добре розуміє, що нічого ідеального немає, а щастя досягається тоді, коли людина сприймає світ таким, яким він є насправді (може, й недосконалим) й прагне поліпшити його, знаходячи радість у самому процесі його вдосконалення. Він — добротворець. Зізнається: «Треба більше творити добра на землі, тоді й світ подобришає». З цим життєвим кредо й крокує по землі ось уже шість десятиків літ. З ним, образно кажучи, виходить у свій щедрий вересневий сад.

Список використаних джерел:

1. Мацько В. Забули про вченого-патріота / Віталій Мацько // Свобода. — 2003. — 2 трав.; Його. Жива легенда Поділля [про Я. Гальчевського] / Віталій Мацько // Свобода. — 2003. — 16 трав.; Його. Жива легенда Поділля / Віталій Мацько // Народна воля. — Скрентон, 2003. — 8 трав.
2. Мацько В. Перехресні стежки / Віталій Мацько // Кам'янець-Подільський вісник. — 1992. — 1 січ.; Його. Вшанували пам'ять вченого [Л. Білецького] / Віталій Мацько // Подільські вісті. — 1992. — 23 трав.
3. Мацько В. Ювілей Подільської «Просвіти» / В. П. Мацько // Проблеми духовного і національного відродження на Поділлі : наук. зб. — Хмельницький ; К., 1995. — С. 5-8; Його. Бібліографія просвітницької літератури / В. П. Мацько // Шкільна бібліотека, її роль у розбудові національної школи. — Хмельницький, 1996. — С. 61-62; Його. Без урочистої риторики : будні «Просвіти» / Віталій Мацько // Подільські вісті. — 1996. — 22 серп.; Його. Педагог і просвітянин / Віталій Мацько // Майбуття. — 1997. — Берез. (№5); Його. «Просвіта» є і буде / Віталій Мацько // Проскурів. — 1997. — 25 черв.; Його. Сталінські репресії проти просвітян / В. П. Мацько // Великий терор на Хмельниччині. — Хмельницький, 1997. — С. 64-67; Його. Політичні репресії на Хмельниччині: Червона жара / В. П. Мацько // Хмельниччина : роки становлення та поступу. — Хмельницький : Доля, 1997. — С. 263-276; Його. Незгасиме світло / Віталій Мацько // Подільські вісті. — 1998. — 10 груд.; Його. Ювілей Подільської «Просвіти» / Віталій Мацько // «Просвіта» : історія та сучасність. — К. : Веселка, 1998. — С. 324-328; Його. Тарас Шевченко і Подільська «Просвіта» / В. П. Мацько // Тарас Шевченко і українська культура ХХІ століття : зб. наук. пр. — Кам'янець-Подільський, 2000. — С. 263-264; Його. Красо України — Подолля / Віталій Мацько // «Просвіта» : літопис нового часу. — К. : Б-ка газети «Слово Просвіти», 2001. — С. 94-97; Його. Повернення Галі Мазуренко / Віталій Мацько // Слово Просвіти. — 2001. — 21 груд.; Його. Є що сказати / Віталій Мацько // Слово Просвіти. — 2002. — 8 лют.; Його. У світлі неспростовних свідчень : «Просвіта» у громадянській війні 1942-1952 рр. / Віталій Мацько // Слово Просвіти. — 2002. — 25-31 жовт.

4. Мацько В. Юхим Січінський / Віталій Мацько // Кам'янець-Подільський вісник. – 1991. – 7 серп.; Його. Михайло Грушевський і Володимир Січинський / Віталій Мацько // Майбуття. – 1994. – Листопад.
5. Листи Миколи Сувчинського до Вікторії Сувчинської зберігаються у сімейному архіві В. П. Мацька.
6. Мацько В. Вікторія, або Перемога, якої дочекалися не всі [про Миколу Сувчинського] / Віталій Мацько // Подільський кур'єр. – 2003. – 7 берез.; Його. Троянда із славного роду / Віталій Мацько // «Високий замок» плюс Хмельниччина. – 2002. – 15 лют.; Його. Світочі подільської культури / Віталій Мацько // Кам'яниччина в контексті історії Поділля. – Кам'янець-Подільський, 1997. – Т. 1. – С. 120-121; Його. Листування як об'єкт літературознавчого та історико-бібліографічного дослідження / В. П. Мацько // Володимир Січинський – історик, мистецтвознавець, архітектор, педагог України і української діаспори. – Кам'янець-Подільський, 2005. – С. 115-121.
7. Мацько В. Контрасти Саші Красного / Віталій Мацько // Вітчизна. – 1993. – №2. – С. 154-155.
8. Мацько В. Репресована творчість / Віталій Мацько // Корчагінець. – 1990. – 12 серп.
9. Єзерський В. Шевченко : [роман] / Вячеслав Єзерський ; перекл. з рос. В. П. Мацька. – Хмельницький : Просвіта, 2007. – 264 с.
10. Лист А. Погрібного зберігається в сімейному архіві В. П. Мацька.
11. Див. детальн. : Мазуркевич О. На півдній ниві рідного слова / Олександр Мазуркевич // Час. – 1994. – 5 лют.
12. Тимошик М. У ритмі дня, в суцвітті ріднокраю / Микола Тимошик // Автограф : зб. Хмельницької обл. орг. НСПУ. – Хмельницький, 2002. – С. 30.
13. Голод на Поділлі : книга свідчень / ред.-упоряд. В. П. Мацько. – Кам'янець-Подільський, 1993. – 104 с.
14. Мацько В. Вбите коріння / Віталій Мацько. – Хмельницький, 1992. – 64 с.; Його. Злотонить / Віталій Мацько. – Кам'янець-Подільський, 1994. – 288 с.
15. Буяння : літературно-художній альманах. – Хмельницький, 1992. – 68 с.
16. Білоус Д. У вік новий торуєм слід / Дмитро Білоус // Віталій Мацько. Злотонить. – Кам'янець-Подільський, 1994. – С. 6.
17. Мацько В. П. Слово про Огієнка-слависта / В. П. Мацько // Культура України і слов'янський світ. – К., 1992. – Ч. 1. – С. 54-55; Його. Богословська поезія митрополита Іларіона / В. П. Мацько // Зб. наук. пр. Кам'янець-Подільського педінституту. – Кам'янець-Подільський, 1993. – С. 301-305. – Серія філологічна; Його. Дорога болю / Віталій Мацько // Вітчизна. – 1991. – №2. – С. 190-191; Його. України слово невмируще / Віталій Мацько // Кам'янець-Подільський вісник. – 1991. – 3 квіт.; Його. Нове про Панька Педу / Віталій Мацько // Подільські вісті. – 1992. – 15 груд.; Його. Довгий шлях до Парнасу / Віталій Мацько // Слово і час. – 1993. – №2. – С. 39-42; Його. Відомий письменник і Кам'янець / Віталій Мацько // Кам'янець-Подільський вісник. – 1994. – 14 лип.
18. Свідер П. Про духовність краю / Полікарп Свідер // Кам'янець-Подільський вісник. – 1992. – 22 лип.
19. Держархів Хмельницької області. – Ф. Р. 6353. – Оп. 1. – Спр. 3. – Арк. 82.
20. Там само. – Арк. 85.
21. Мацько В. Сім струн співучих / Віталій Мацько // Автограф : зб. Хмельницької обл. орг. НСПУ. – Хмельницький, 2000. – С. 72.
22. Мацько В. Літературне Поділля / Віталій Мацько. – Хмельницький, 1991. – С. 50-51.
23. Мацько В. Слово про Огієнка-слависта / В. П. Мацько // Культура України і слов'янський світ. – К., 1992. – Ч. 1. – С. 54-55; Його. Богословська поезія митрополита Іларіона / В. П. Мацько // Збірник наукових праць Кам'янець-Подільського педінституту : серія філологічна. – Кам'янець-Подільський, 1993. – С. 301-305; Його. Творчий подвиг вченого / Віталій Мацько // Злотонить : нариси,

- літературно-критичні статті. — Кам'янець-Подільський, 1994. — С. 81-102; Його. Дослідник давньої української літератури / Віталій Мацько // Педагогічний вісник. — 1996. — № 1. — С. 30-31; Його. Велична пам'ятка українського духу / Віталій Мацько // Дивослово. — 1995. — № 7. — С. 59-60; Його. Григорій Костюк про Івана Огієнка / Віталій Мацько // Дивослово. — 1996. — № 5-6. — С. 62; Його. Літературознавча термінологія Івана Огієнка / В. П. Мацько // Духовна і науково-педагогічна діяльність І. І. Огієнка (1882-1972) в контексті українського національного відродження. — Кам'янець-Подільський, 1997. — С. 230-231; Його. Іоанікій Гаятовський у творчості Івана Огієнка / В. П. Мацько // Огієнківські читання : матер. наук. круглих столів 1991-1996. — К., 1997. — Вип. 1. — С. 27-32; Його. Огієнківські читання / Віталій Мацько // Кам'янець-Подільський вісник. — 1994. — 29 січ.; Його. Пророчі благовісти: І. Огієнко, В. Герасименко, О. Вікул / В. П. Мацько // Проблеми духовного і національного відродження на Поділлі : наук. зб. — Хмельницький. — К., 1995. — С. 60-63; Його. Роль Івана Огієнка у розвитку бібліотечної справи в Україні / В. П. Мацько // Шкільна бібліотека, її роль у розбудові національної школи. — Хмельницький, 1996. — С. 63-64; Його. Іван Огієнко — церковний діяч на Поділлі / В. П. Мацько // Поділля і Волинь в контексті історії українського національного відродження. — Хмельницький, 1995. — С. 214-216; Його. Іван Огієнко — провісник національної освіти / В. П. Мацько // Матеріали ІХ Подільської історико-краєзнавчої конференції. — Кам'янець-Подільський, 1995. — С. 319-325; Його. Іван Огієнко — провісник національної освіти // Освіта, наука і культура на Поділлі. — Кам'янець-Подільський : Оіум, 1998. — Т. 1. — С. 204-208; Його. Пилявецька битва в обрамленні художнього слова Івана Огієнка / В. П. Мацько // Поділля і Південно-Східна Волинь в роки визвольної війни українського народу середини XVII століття. — Стара Синява, 1998. — С. 135-137; Його. Вплив Т. Г. Шевченка на світогляд та розвиток творчої думки Івана Огієнка / В. П. Мацько // Національна освіта: традиції і новачі у контексті ідей Івана Огієнка. — К. : Житомир, 2002. — С. 70-72; Його. Осмислення творчості Тараса Шевченка дослідниками української діаспори / В. П. Мацько // Шевченкознавчі студії : зб. наук. пр. — К. : ВПЦ "Київський університет", 2003. — С. 95-100; Його. Наукова діяльність І. Огієнка польської еміграційної доби // Культурно-історична спадщина Польщі та України як чинник розвитку полікультурної освіти : зб. наук. пр. / за ред. Василя Кременя, Тадеуша Левовицького, Світлани Сисоевої. — Хмельницький : Заколадний М.І., 2011. — С. 394-397; Його. Науково-педагогічна діяльність Івана Огієнка: кївська доба / В. П. Мацько // Іван Огієнко і сучасна освіта та наука : наук. зб. / [редкол.: О. М. Завальнюк (голова), Є. І. Сохацька (відп. ред.) та ін.]. — Кам'янець-Подільський : Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка, 2011. — Вип. VIII. — С. 178-187. — Серія історична та філологічна; Його. "Слово о полку Ігоревім" у студіях Івана Огієнка / Віталій Мацько // Слово і час: наук.-теорет. журн. — 2001. — № 4. — С. 85-87; Його. Філософсько-етичні погляди Івана Огієнка / Віталій Мацько // Вісник Національного технічного університету «Київський політехнічний інститут». — К. : Політехніка, 2005. — № 2 (14). — С. 13-17; Його. Словник літературознавчих термінів Івана Огієнка / Віталій Мацько. — Хмельницький : Просвіта, 1997. — 16 с.; Його. Повна бібліографія праць Івана Огієнка / Віталій Мацько. — Хмельницький : Просвіта, 1998. — 32 с.; Його. Гомін віків: українська література давньої доби в наукових дослідженнях Івана Огієнка / Віталій Мацько. — Хмельницький, 2000. — 132 с.
24. Листи Григорія Костюка до Віталія Мацька // Слово і час. — 2002. — № 10. — С. 10-12.
25. Мацько В. Словник літературознавчих термінів Івана Огієнка / Віталій Мацько. — Хмельницький : Просвіта, 1997. — 16 с.
26. Мацько В. Гомін віків: українська література давньої доби в наукових дослідженнях Івана Огієнка / Віталій Мацько. — Хмельницький, 2000. — С. 75.

27. „Просвіта” в духовно-культурному піднесенні України : матер. всеукр. наук.-практ. конф., присвяч. 100-річчю з часу створення „Просвіти” на Поділлі (Хмельницький, 7 груд. 2005 р.) / ред. В. П. Мацько. – Хмельницький : Просвіта, 2005. – 276 с.; Проблеми духовного і національного відродження на Поділлі : наук. зб. / ред. В. П. Мацько. – Хмельницький ; К., 1995. – С. 5-8; Творча спадщина Григорія Костюка в контексті сучасної наукової думки / ред. В. П. Мацько. – К. ; Хмельницький, 2002. – 160 с.; Олександр Кисельов і літературний процес в Україні (30-60-ті роки XX століття) : зб. наук. пр. / за ред. В. П. Мацька. – Хмельницький, 2003. – 160 с.
28. Мацько В. Празької школи поет / Віталій Мацько // Слово і час. – 1995. – №4. – С. 76-80; Його. Злочин без кари / Віталій Мацько // Там само. – № 9-10. – С. 76-80; Його. До України пригорнусь / Віталій Мацько // Дивослово. – 1997. – №10. – С. 59-61; Його. Інтелектуал високої проби / Віталій Мацько // Дивослово. – 1998. – №12. – С. 45-46; Його. Де пісень співала мати / Віталій Мацько // Слово і час. – 1999. – №7. – С. 25-27; Його. “Вузлики” для УЛЕ / Віталій Мацько // Слово і час. – 1999. – №10. – С. 44-47; Його. В’ячеслав Єзерський – автор роману “Шевченко” / Віталій Мацько // Слово і час. – 2002. – №3. – С. 34; Його. Осмислення творчості Т. Шевченка дослідниками української діаспори / В. П. Мацько // Шевченкознавчі студії : зб. наук. пр. – К. : ВПЦ “Київський університет”, 2003. – Вип. 5. – С. 95-100.
29. Див.: Листи Григорія Костюка до Віталія Мацька // Слово і час. – 2002. – №10. – С. 10-12.
30. Мацько В. Гомін віків: українська література давньої доби в наукових дослідженнях Івана Огієнка / Віталій Мацько. – Хмельницький, 2000. – 132 с.; Його. Кузьма Гриб / Віталій Мацько. – Хмельницький, 1995. – 38 с.; Його. Володимир Герасименко / Віталій Мацько. – Хмельницький, 1996. – 16 с.; Його. Чародій слова калинового / Віталій Мацько. – Хмельницький, 1997. – 16 с.
31. Листи зберігаються в сімейному архіві В. П. Мацька.
32. Мацько В. Гомін віків: українська література давньої доби в наукових дослідженнях Івана Огієнка / Віталій Мацько. – Хмельницький, 2000. – 132 с.; Його. Михайло Драгоманов і медієвістика / Віталій Мацько. – Хмельницький, 2000. – 80 с.; Його. Українська еміграційна проза XX століття : [монографія] / В. П. Мацько. – Хмельницький : Дерепка І.П., 2009. – 388 с.; Зборовець І. В. Василь Зборовець: життя і наукова діяльність / І. В. Зборовець, В. П. Мацько. – Хмельницький : Цюпак А. А., 2011. – 96 с.
33. Мацько В. П. Українська мова / В. П. Мацько. – Львів : Новий світ 2000, 2009. – 264 с.
34. Мацько В. Літературне Поділля. – Хмельницький, 1991. – 112 с.; Його. Білий цвіт на калині / Віталій Мацько. – Хмельницький : Просвіта, 2001. – 176 с.; Його. Шевченко у серці моїм / Віталій Мацько. – Хмельницький, 1996. – 64 с.
35. Копія стенограми засідання спеціалізованої вченої ради Д 26.001.15 Київського національного університету імені Тараса Шевченка від 23 вересня 2010 р. зберігається в сімейному архіві В. П. Мацька.
36. Галич М. Слово Валер’яна Підмогильного / Марія Галич // Кам’янець-Подільський вісник. – 1991. – 23 лют.; Його. Марія Галич – не галичанка / Віталій Мацько. – Високий замок. – 2001. – 29 серп.; Його. Дорога товаришка Марія // Віталій Мацько. Злотонить. – Кам’янець-Подільський, 1994. – С. 158-162.

The article deals with the life and scientific literature-studying activity of Doctor of Philology VitaliiMatsko from Podillia who was one of the first researches of Professor I. I. Ohiienko’s creative heritage.

Key words and word-combinations: I. I. Ohiienko, Kamianets-Podilskyi, research, literature, diaspora.

Отримано: 29.08.2012 р.